

С балон над изгубеното време

Пейзажите в Централна Турция
напомнят Лукас, Спилбърг и Бертолучи
едновременно: фантастични,
разтърсващи и магически красиви

Cappadocia

Ballooning over lost time

The scenery of
Central Turkey evokes
simultaneously Lucas,
Spielberg, and Bertolucci:
fantastic, stunning, and
magically beautiful

текст АЛБЕНА ШКОДРОВА, фотография АНТОНИ ГЕОРГИЕВ
by ALBENA SHKODROVA, photography by ANTHONY GEORGIEFF

Селца от пясъчни конуси: през издълбаните в тях отвори за врати и прозорци човек различава пъстри черги; стотици каменни комини с триъгълни покриви, някои с височина до 12 м; местности, чиито меки форми напомнят полуразтопено масло; хиляди малки квадратни жилища на гълъби, подредени симетрично в отвесни скали; подземни градове, които се вият като лабиринти седем етажа надолу и вероятно са направени преди 6000 години; десетки раннохристиянски църкви с оформени в скалата фасади и монашески килии в стените на каньоните. Не, не става дума за природен тематичен парк или декор на *Twentieth Century Fox*.

Това е Кападокия, район в Централна Турция - между Кайзери на изток, Аксарай на запад, Хаджибекташ на север и Нигде на юг, заемащ територия, горе-долу колкото четвърт България. Някога това е бил центърът на империята на хитите, по-късно става независимо царство, а след това - голяма римска провинция, спомената в Библията. Кападокия може да бъде изследвана чрез преходи, катерене, пълзене и спускане с въже, но най-ефективният ѝ вид е на изгрев-слънце изпод цветното платнище на напълнен с топъл въздух балон.

Villages of sand cones: through the holes chiselled in them for doors and windows you can see brightly-coloured rugs; hundreds of stone chimneys, some of them up to 31ft high; areas whose soft shapes remind you of half-melted butter; thousands of small, square pigeonholes placed symmetrically in the sheer rock; subterranean cities which meander like labyrinths seven floors downwards and were probably built 6,000 years ago; dozens of Early Christian churches with their facades carved in the rock and the monks' cells in the canyon walls. No, this is not a nature theme park nor a *Twentieth Century Fox* set.

This is Cappadocia, an area in Central Turkey between Kayseri in the east, Aksaray in the west, Hacıbektaş in the north, and Niğde in the south, about a quarter the size of Bulgaria, the closest to Grand Canyon you can get on this side of the Atlantic. Many centuries ago Cappadocia was the centre of the Hittite Empire, it later became an independent kingdom, and afterwards was turned into a large Roman province mentioned in the Bible. Cappadocia can be explored by trekking, climbing, crawling, and abseiling, but it is at its most impressive at sunrise, viewed from under the multicoloured canvas of a hot air balloon.

Сюрреалният пейзаж на Кападокия се е оформил в продължение на милиони години вследствие дейността на дузина вулкани в платото на Централен Анадол. Последният природен катаклизъм, мощно изригване на Хасан даъ, се е случил преди 9000 години

Cappadocia's surreal scenery was shaped by dozens of volcanoes being active for millions of years on the central Anatolian plateau. The last natural disaster, a powerful eruption of Hasan Dagi, happened 9,000 years ago.

За нас всичко започва в деня преди полета, когато около пет сутринта пием кафе в двора на хотела. Докато в просъница се опитваме да проумеем защо сме станали толкова чудовищно рано, нещо огромно внезапно изплува иззад белия зид на градината. Съвсем тихо и неочаквано то закрива небето над нас. ►

For us it all begins on the day before the flight, when at about 5 in the morning we are drinking coffee in the hotel yard. While, half-awake, we are trying to grasp the reason for getting up so absurdly early, something huge suddenly emerges from behind the white garden wall. Quietly and unexpectedly, it covers up the sky above us. ►

Анадолските нрави (горе) са силно повлияни от увисналия във времето пейзаж (долу)
 The Anatolian way of doing things (above) has been strongly influenced by the natural *tableau vivant* (below)

Понеже съм отвикнала ниско над мен да прелитат балони, се заливам с кафе. В пълната, направо абсурдна тишина на липсващото още утро е стряскащо ярките цветове изведнъж да изкрещят над теб.

Цяла сутрин наблюдаваме хипнотизирани как пъстрият кълба прелитат ниско над градчето Гьореме и се издигат все по-нагоре, за да обиколят над фантастичния пейзаж на Кападокия.

В желанието си да се потопим колкото можем по-дълбоко в приказката сме се настанили в хотел, вкопан в един от стотиците каменни конуси, с които е известна Кападокия – много от тях някога са били жилища и раннохристиянски храмове. “Преди туристическия бум гледахме тук овце”, казва момчето на рецепцията, като пресушава и без това малкото романтика у мен. Прощавам му чак на другата сутрин, когато го виждам да ми приготвя собственоръчно солидна закуска.

Нашата пещера е просторна, с луксозна баня “а ла франга”, което означава със седяща тоалетна, и има допълнителна зала, която изглежда способна да понесе и пиршество на Али Баба и четирисетте му разбойници. Единственият проблем е, че има само едно, страшно тясно прозорче, в което на следващата сутрин блъсвам глава, притеснена, че може да съм се уснула.

Явяваме се навреме на площадката за излитане, но там отново ни чака изненада - вместо весела тълпа по къси панталони и с фотоапарати, заварваме омотани във вълнени шалове, шапки и ръкавици туристи с кисели лица. Скоро разбираме защо. Въпреки че е август, високото плато на Кападокия в пет сутринта е режешко хладно, а на 50-60 метра над земята духа и остър вятър.

Балоните – сигурно поне 10 – излитат един след друг от три места в Гьореме още в тъмното. Отново ни поразява изумителната тишина, в която се чува само бученето на

Because I am unused to balloons flying low over me, I splash myself with coffee. In the absolute, bizarre quietude of the still missing dawn it is startling to see such bright colours suddenly crash on you from above.

All morning we have been watching, entranced, the colourful balls with baskets fly low over the small town of Göreme, and rise higher and higher to fly around the fantastic scenery of Cappadocia.

Wishing to plunge into the fairy tale as deep as possible, he have put up in a hotel scooped in one of the hundreds of stone cones which Cappadocia is famous for: in the past many of them were dwellings or Early Christian temples. “We used to keep sheep here before the tourist boom of the 1980s,” the boy at the reception desk says unsuspecting the dismay this revelation plunges me into. I forgive him on the next morning when I see him prepare the substantial breakfast.

Our cave is spacious, with a deluxe *a la franga* bathroom, which means with a sitting toilet, and there is an additional hall

Издълбаната във висок пясъчен масив крепост Ючхисар, чиято вътрешност прилича на разрязана пита швейцарско сирене, се пробужда с първите лъчи на слънцето

Üçhisar, whose inside looks like a cake of Swiss cheese, wakes up to the first rays of the rising sun

DESTINATION

газовите им горелки. Синьо-червените им пламъци са единствените цветни петна в почти прозрачния свят наоколо.

След малко слънцето започва да изгрява, но планинският масив на изток му пречи да освети долината. Балоните безшумно се издигат все по-нагоре и един след друг попадат в обсега на лъчите му, които като че изведнъж ги заливат с ярки бои.

Прелитаме ниско над Гьореме. После под нас се разстила Медената долина. Страничната светлина прави приказните ѝ коминчета и къщички още по-високи и тайнствени.

Природният феномен на Кападокия е следствие на процес, който учените наричат простичко диференциална ерозия. Хилядолетия наред дъждовете са отмивали частици от меките вулканични образувания и продължавайки пътя си през вдлъбнатините, са оформили каньони. Подобен е произходът на Белоградчишките скали в България и местността Метеора в Гърция. "Приказните комини" – символът

which seems capable of housing a feast for Ali Baba and his 40 thieves. The only problem is that there is only one terribly narrow window, on which I bump my head the next morning, worried that I might have overslept.

We appear at the takeoff site on time but there is a new surprise in store: instead of a jovial crowd dressed in shorts and carrying cameras, we face sulky tourists apparelled in woollen scarves, hats, and gloves. We soon realize why. Although it is August, the high plateau of Cappadocia is biting cold at 5 in the morning, and at 160-200ft above the ground there is a sharp wind blowing to go around for everyone.

The balloons, probably no fewer than 10, take off in succession from three sites in Göreme while it is still dark. We

Мултикултурализъм през вековете

В Кападокия последователно са живели древни анадолиски племена, асири, хити, фриги, тюркски племена от Централна Азия, монголи, перси, сири, араби, кюрди, арменци, славяни, гърци, римляни и западноевропейци

Multiculturalism over the centuries

Cappadocia was consecutively inhabited by ancient Anatolian tribes, Assyrians, Hittites, Phrygians, Turkic tribes from Central Asia, Mongols, Persians, Syrians, Arabs, Kurds, Armenians, Slavs, Greeks, Romans, and Western Europeans

Едно от най-ранните известни на археологията селища в Кападокия.
Предшественици на съвременните хора са обитавали тези пещери преди
над 10 000 години

One of the earliest settlements in Cappadocia known to archaeologists.
The ancestors of modern people lived in these caves over 10,000 years ago

Самоукият гений на средновековните стенописци варира от сюрреалното (горе) до наивистичното (долу)
The self-taught genius of medieval muralists ranges from the surreal (above) to the naivist (below)

на Кападокия, са се получили на местата, където по-устойчив камък на повърхността е предпазил от ерозия пясъчника под себе си.

Най-ефектна е долината Деврент. Там комините са израснали като на туфи, особено големите "къщички" имат по пет. Някои са използвани като кули в издълбаните във вътрешността им жилища. Леко хиперболизирани, те са най-възпроизвежданият в района сувенирен кич – малки глинени струпвания, нещо средно между ръка с осем пръста и глинен модел на Дядовата ръкавичка.

Балонът ни прави плавен завой около високата планина на изток от Гьореме и се оказваме над Зелве. Виждаме под себе си пропадналите на места къщи от пясъчния град, жителите на който са изселени едва през 50-те години на миналия век заради опасност от срутвания. В подножието на възвишението му се точат безкрайни ниски лозя и бостани – въпреки че прилича на пепел, вулканичната почва на

are again astonished by the incredible quietness in which the only sound we can hear is the whishing of their gas burners. Their bluish red flames are the only patches of colour in what appears to be a nearly diaphanous world around us.

After a while the sun begins to rise, but the mountain range on the east keeps its rays from reaching the valley. The balloons noiselessly ascend higher and higher and one after the other get into the light, which, as if all at once, cover them with vivid colours.

We fly low over Göreme. Below us spreads Honey Valley. The oblique light makes its fairy chimneys and houses even taller and more mysterious.

Cappadocia's natural phenomenon is the result of a process which scientists straightforwardly call differential erosion. For thousands of years the rains have washed away the soft volcanic formation particles and continuing their way through the hollows have carved canyons. Of similar origin are Belogradchikite Skali, or the Belogradchik Rocks, in Bulgaria and Meteora in Greece. The "fairy chimneys", Cappadocia's symbol, were formed where a more resistant rock protected the sandstone below from erosion.

The most impressive ones are in Devrent Valley. There the chimneys have grown up as if in tufts, and the bigger "houses" have as many as five of them. Some are used as towers of the dwellings scooped inside. Slightly hyperbolized, they are the most widely reproduced souvenir kitsch in the area: small clay agglomerations, something between an eight-fingered hand and *Grandad's Glove*, mind your knowledge of Bulgarian folk fairy tales.

Our balloon takes a wide turn around the tall mountain east of Göreme and we find ourselves over Zelve. Below we can see the houses of the sand city, some of them collapsed, whose inhabitants were moved out as late as the 1950s over safety concerns. At the

Practicalities

Макар да произвежда може би най-доброто вино в Турция, основната индустрия на Кападокия е туризмът. В съответствие с това цените там са сравнително високи и варират незначително от район на район. Полет с балон, траещ около час и половина, струва \$150-250. В Кападокия има десетина оператори на балони с топъл въздух, но между тях тече постоянна война относно това кой е по-добър, кой е по-опитен, чия застраховка е най-обхватна и чий лиценз е изтекъл. Летенето с балон може да бъде опасно и е ваша отговорност да проверите максимално изчерпателно достоверността на предлаганите услуги.

Despite making Turkey's probably best wines, Cappadocia's major industry is tourism. For this reason the prices there are relatively high and vary only insignificantly from region to region. A flight in a hot air balloon lasting about one and a half hours costs \$150-250. In Cappadocia there are about a dozen balloon operators, but they are constantly at war with each other over who is better, who is more experienced, whose insurance is more extensive, and whose licence has expired. Balloon flights can be dangerous and it is your responsibility to check thoroughly the reliability of the services being offered.

foot of its hill starts an endless succession of low vineyards and melon fields. Despite its ashen look, the plateau's volcanic soil is exceptionally fertile and Cappadocia is the largest grapes and fruit producing region in Turkey.

Then we pick up height and after a while right in front of us Üçhisar emerges: an imposing castle which affords the most beautiful view over Göreme Valley. The best time to climb it is at sunset when

платото е изключително плодородна и Кападокия е най-големият производител на грозде и плодове в Турция.

После набираме височина и след малко право пред нас се показва Ючхисар - внушителна крепост, от която се разкрива най-красивата гледка към долината на Гьореме. Най-доброто време за изкачването ѝ е на залез-слънце, когато цялата долина и отсрещната гигантска, покрита със сняг планина Ерджие светят в жълто-червено. Самата крепост обаче е най-ефектна на изгрев, когато издълбаните в нея тунели нагоре към върха и прозорци остават единствените тъмни петна по възвишението.

След час и половина във въздуха снишаването за пореден път ме кара да преживея шок с мащабите – обърквам се, подобно на една Алиса, която непрекъснато отхапва ту от едната, ту от другата страна на гъбата. Понеже предметите са толкова необичайни, те не дават идея за големината си и варират при всяка промяна в дистанцията – поредното приказно качество на местността, усетено доста успешно от серия хора на изкуството, сред които най-лесно изплува името Салвадор Дали.

А сравнението с Джордж Лукас, Стивън Спилбърг и Бернардо Бертолучи не е самоцелно. Според местен слух един от скалните манастири в Кападокия е бил прякото вдъхновение за сценичния дизайн на "Междувездни войни". 🌈

the whole valley and the huge, snow-covered Erciyes Mountain opposite it glow in yellow and red. The castle itself, however, is more impressive at sunrise when the tunnels dug in it to lead uphill as well as its windows remain the only dark spots on the heights.

After one and a half hours in the air, the descent again makes us experience a scale-related shock: we feel like an Alice grown tall, constantly taking a bite at the one and then at the other side of the mushroom. Because the objects are so unusual, they do not give an idea of their real size and they vary with every change of distance: yet another fairy feature of the area felt quite successfully by a number of artists, among whom Salvador Dali springs to mind most readily.

And the comparison with George Lucas, Steven Spielberg, and Bernardo Bertolucci is not self-conscious at all. According to a local rumour, one of Cappadocia's rock monasteries was the immediate inspiration for the stage design of *Star Wars*. 🌈